

Hozzáállás

Azt mondja az egyik népszerű német filmsztár, hogy alighanem sohasem fogja megérteni a magyarokat: egy ilyen tehetséges nép miért nem tud mit kezdeni teremtett és épített környezetével. Nem pénz kell, mondja, hanem hozzáállás, elegendő, ha e tétel igazolására hazája háború utáni újjáépítésére és látványos fejlődésére gondolunk. Való igaz, jó néhány éve a pénztelenségre hivatkozva hessentjük el magunktól az egyszerű odafigyeléssel is megoldható gondokat. Játsszótérreink gondozását például (amolyan szocialista szerződés keretében) egy-egy közeli cégre bízhatná a település, vagy többet törődhetnének a városképet csúfító telkekkel, ha például hirdetési felületként is értékesíthető paravánnal takarnák el a gazzal fölvert, sárgagonyás placcokat. Olyanokat például, mint amilyenekkel a Baja felől Szegedre érkező lát a várostáblától a harmadik körútig. Gondolom, nem lenne káros, ha a város vagy a régió nagyobb cégeit, eseményeit (sörfesztivál, szabadtéri játékok, röplabda bajnoki döntő) reklámozva egy dinamikus város képét mutatná a megyeszékhely.

No és ott vannak az alsóvárosi, móravárosi csatornázatlan, poros, kátyús utcák, vajon mire költik majd a nagyváros milliárdját, ha nem e százen fős számolásra? Igen, ehhez, bizony, kellene a talált pénz, ahhoz viszont kevésbé, hogy zöldprogramot, városi lomtalantási akciót, értsd: összefogást hirdelve ultimátumot intézzenek a járdaszegélyre kuporodó szótt homoknak, az elhagyott telkekhez mágnésként tapadó szemétdomboknak, s ha offenzívába indulhatnánk végre, akkor például gyepesíthetnénk is akár, hiszen a járdák és az úttest közötti senkiföldjén és a fűmagra vágyó városi parkokon lehetne megfogni azt a bizonyos szemzes anyagot, ami miatt Szeged neve még mindig csak Porlód...

Dlusztus Imre

Naturexpo '96

Munkatársunktól

Az Egyesült Államokban az első Föld napját 1970. április 22-én rendezték meg, s ez az év már a 27. alkalom. Magyarországon idén hetedik alkalommal emlékeznek meg a Föld napjáról. „Először 1990. április 22-én hirdettük meg. Akkor mintegy százezer ember vett részt a békés megmozdulásokon, fiesta jellegű rendezvényeken, amelyek lényege az önszerveződés, az önálló kezdeményezés volt. – mondta Vársárhelyi Judit, a Független Ökológiai Központ (FÖK) igazgatója, aki egyike a magyarországi Föld Napja mozgalom elindítóinak.

A Föld napja a környezetvédelem körében a Környezetvédelmi Világnap mellett a második legnagyobb esemény, amelynek célja, hogy az embereket megszólítva tudatosítsa a környezetvé-

delmi problémákat, és segítse a környezetbarát életmód, a környezetbarát fogyasztói szokások kialakítását” – hangsúlyozta Schmuick Erzsébet, a Magyar Természetvédők Szövetségének elnöke, a Naturexpo '96 egyik védnöke. Magyarországon az idei környezetvédelmi események sorába illeszkedik a Naturaexpo '96 körünyezet- és természetvédelmi kiállítás és szórakoztató festsztás is, amelyet augusztus 15. és szeptember 8. között rendeznek meg a budapesti Hungexpo területén. „A Föld napjának céljaival is azonosulva a Naturexpo '96 ugyanúgy csak a környezet- és természetvédelem fontosságának tudatosításához kíván hozzájárulni a tiszta és egészséges környezet megőrzése érdekében” – jelentette ki Noah Steinberg, a Naturexpo '96 vezérigazgatója.

Tények a Földről

Munkatársunktól

A Föld a harmadik bolygó a Naptól számítva, s az 5. legnagyobb a Naprendszerben. Közepes távolsága a Naptól kb. 149 600 000 kilométer; átmérője 12 756,3 km, tömege 5978 trillió tonna.

A Föld különböző rétegekből áll. A külső, mintegy 40 kilométer mély réteget földkéregnek nevezik. Ez alatt van a köpeny, amely egy felső rétegre és a belső köpenyretegre tagolódik. A mának is van külső és belső része. A belső mag 5150–6378 kilométer mélyen van, és közepében a hőmérséklet helyenként magasabb, mint a Nap felületének 5000–7000 Celsius fokos hőmérséklete.

A többi szilárd bolygónak is a Földhöz hasonló a felépítése, de akad azért némi különbség. A Holdnak például kicsi a magja, míg a Merkúr magjának átmérője különösen nagy a bolygó átmérőjéhez viszonyítva. A Mars és a Hold köpenye nagyon vastag, s talán a Föld az egyetlen bolygó, amely-

nek külső és belső magja megkülönböztethető. A bolygók felépítéséről azonban jórészt csak teoretikai elképzeléseik vannak a kutatóknak.

Más bolygóktól eltérően a földkéreg földlemezekből áll, amelyek mozognak. Nyolc nagy földlemez létezik: az észak-amerikai, a dél-amerikai, az antarktiszi, az eurázsiai, az afrikai, az indo-ausztráliai, a nazcai (a Csendes-óceán keleti részének Dél-Amerikához közeli része), a csendes-óceáni. Ezek mellett még mintegy húsz kisebb földlemez is nyilvántartanak. A Föld jelenlegi felülete asztrológiai szempontból nagyon fiatal, mintegy 500 millió év alatt alakult ki a földlemezek mozgása és eróziója eredményeként. A Föld legősibb története emiatt az enyészetté lett. A Föld 4,5–4,6 milliárd éves, de a legrégebb ismert kövek alig 4 milliárd évesek. A három milliárd évesnél régebbi kövek igen ritkák. Élő szervezetek nyomai kevesebb, mint 3,9 milliárd évesek, s nincs nyoma annak az időszaknak, amikor élet kezdődött a Földön.

A kaktuszok termése

Füvészkert: csak úgy sétálni is érdemes. (Fotó: Gyenes Kálmán)

A szegedi füvészkert – mindenkié. Hét közben az egyetemisták, közép- és általános iskolások jönnek ide okulni, hétvégén a családok veszik át a terepet, pihenni, ki- kapcsolódni, sétálni. És persze eljönnek ide a városba látogató bel- és külni turisták is. Még is kevesen tudják, hogy a parknak anyagi gondot okoz egy fűkasza motorjának cseréje, a kerítés megjavítása, hogy pénzühiány miatt nem lehet új üvegházat építeni, új gyűjteményeket telepíteni.

– Saját, belépőjegyekből származó bevételünkön kívül az egyetemtól kapott költségvetésből gazdálkodunk. Tavaly 900 ezer forintot kapott a park az egyetem-től, és körülbelül egymillió forintot folyt be a belépőjegyekből – mondja Michalik Erzsébet, a füvészkert igazgatója, a park-gazda Növénytan tanszék megbízott vezetője. – Erre az évre még nincs költségvetésünk. Csak remélni tudjuk, hogy legalább nominálértéken ugyanannyiból tudunk gazdálkodni, mint tavaly. 1922-ben, a park alapításakor Szeged ingyen az egyetem ren-

delkezésére bocsátotta a területet. A várostól azóta csak járulékos beruházások formájában, út- és parkolóépítéssel, a vízhálózat és a gázvezeték meghosszabbításával kaptunk támogatást. Az éves költségvetési keret csak a fenntartásra elég. A 30 holdnyi területre a vegyszer is rendkívül drága, a fólia ára a csillagos égben van. Már-már ott tartunk, hogy a park működtetését is veszélyezteti a pénzühiány. Ki kellett cserélnünk az egyik fűkasza motorját: 300 ezer forint. Pedig hosszan sorolhatnám mi mindenre kellene költenünk. Az üvegházak felújítása tavaly elkezdődött, de nagyon lassú ütemben halad. A kerítés sok helyen tönkrement, megrongálták, így rendszeresen bejárnak és pusztítanak az őzek, a nyulak, a fécánok. A repedezett betonjárdák balesetveszélyesek. Mivel keveset tudunk fizetni, nehéz megfelelő szakmunkásokat találni.

A botanikus kert három feladatot tölt be. Alapvetően az oktatási intézményekben folyó oktató- és kutatómunkát segíti. A növényismeret tárgyat itt tanulják a tudományegyetem, a tanárképző főiskola és a gyógyszerészkar hallgatói, valamint az erdészeti középiskolások. A JA-

TE biológiai tanszékcsoportja populáció-kísérleteket folytat itt veszélyeztetett és védett fajokkal kapcsolatban. A füvészkertben működik a fitotron, amely a kísérletes növényeket biztosítja a kutatások számára olyan időszakokban, amikor nincs természetes vegetáció. (A szegedi volt az első fitotronja, 1968-ban épült.)

Az oktatás-kutatás mellett a füvészkert a védett vagy veszélyeztetett fajok védelmét, szaporítását is felvállalja, 1989-ben természetvédelmi területnek nyilvánították. Értékes fajokhoz, szaporítóanyaghoz a természetvédelmi felügyelőségen keresztül, illetve nemzetközi magcserével lehet hozzájutni. A botanikus kertek minden évben elkészítik a katalógusukat, télen pedig megindul a rendelés-magküldés a füvészkertek között.

A szegedi füvészkertnek számos olyan büszkesége van, amelyek európai és hazai ritkaságok. Ilyen például az indiai lóbusz, amellyel nagy, összefüggő állományban egész Közép-Kelet-Európában egyedül Szeged díszeskedhet, vagy az ország legnagyobb dél-kínai ősfenyője. Hatalmas méretük miatt különlegesek a kaktuszok is, melyek évente ehető

termést hoznak. A füvészkert trópusi hasznónövény-gyűjteménye egyedülállóan gazdag; vanília, kakaó, kávé, olajfát, babért, banánt, borsot, pitangát, szentjánoskenyeret, gránátalmát tartalmaz.

A kert harmadik funkcióját az előzőkhez hasonlóan fontosnak tartja a gazdálkodó: a füvészkert mindig, mindenki számára nyitva áll, akik a természet, a növények iránt érdeklődnek. Pedig a parkban évente megforduló körülbelül 60 ezer látogató pusztán jelenléte sem tesz jót a növényeknek.

– Sajnos, nem minden látogató becsüli a kert értékeit. Karácsony előtt rendszeresen lenyakazzák a fenyőfákat, gyakori a lopás, az értelmetlen rongálás. A látogatók a nagy, szabad területekben csak közösleges gyepet látnak, amire rá lehet menni, ülni, feküdni, számunkra viszont felbecsülhetetlen értékű növényeket tartalmaznak – mondja a kertigazgató. – Persze, a látogatók sokszor nem tudják, az 5200 telepített növény közül melyik hol található. Hiszen nincs pénz arra, hogy katalógust adjunk ki.

Keczer Gabriella

Programok

A Föld napján, április 22-én, szinte egész Szeged és a megye megmozdul környezetünk védelmében. Általános iskolások, civil egyesületek, gazdasági társaságok is bekapcsolódnak a rendezvényekbe.

iskolák

Ópusztaszer, egész nap: A Röskei Általános Iskola programja az Ópusztaszeri Nemzeti Emlékparkban

A Vértó környékén, délelőtt: a Rökusvárosi II. Számú Általános Iskola környezetvédelmi vetélkedője

A Gutenberg Általános Iskolában, 8.15 től: az iskola tanulói programja

A Tömörkény István Gimnáziumban, 12 órától: környezetvédelmi akadályverseny

A Tarján III. Számú Általános Iskolában, 14 órától: Zöld Béka természetismereti játék 3.–4. osztályosoknak

A Füvészkertben, 14 órakor: Nem csak szemmel felismerhető növények című kiállítás megnyitója

a téren

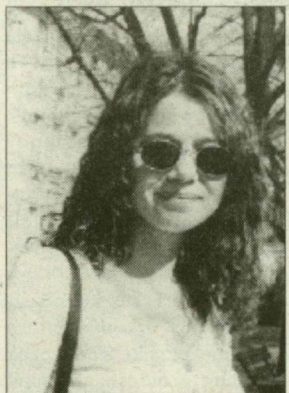
A Dugonics téren, 10 órától: Színpadi jelenetek (Makkosházi, Északi II. Magyar utcai, Toldi utcai, Petresi utcai óvodák; Csongor Téri Általános Iskola és Gimnázium, JATE Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskola, Tarján III. Általános iskola); 12 órától: egyesületek, cégek, csoportok bemutatkozása; 16 órától: Pályázati eredményhirdetés (Szegedi illegális hulladéklerakó-író); 17 órától: Jazz-balet (Szegedi Agro-Jazz Csoport); 17.05-től: Környezetvédelmi tozó eredményhirdetése

környezet

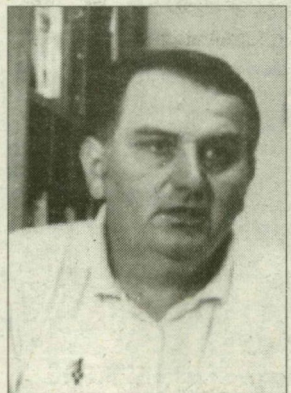
A Dugonics téren, 9–18 óráig: szelektív hulladékgyűjtés – újrahasznosítás: Szeged szeméttérképe, illegális hulladéklerakókról készült tanulmányok kiállítása, elemgyűjtés, a Szegedi Környezetgazdálkodási KHT, MÉH, Szentendrei Papírgyár bemutatkozása; újrapipré készítése; környezetbarát termékek és járművek bemutatása: Városi Kerékpárosok Köre, Szegedi Közlekedési Társaság, Dégáz Rt., Tisza Volán környezetbarát autóbüszke; egészséges életmód – egészséges táplálkozás: Biokultúra Egyesület, Csemete Életmód Szakosztály, Dél-Gabona Rt., Ifjúsági Drogcentrum, SZOTE Főiskolai Kar hallgatói (vényomásmérés, életmód-tanácsadás); természet- és környezetvédő egyesületek, intézmények, csoportok paravánora: Kiss Ferenc Csongrád Megyei Természetvédelmi Egyesület (Csemete), Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Szegedi Állatvédő Egyesület, Szegedi Vadaspark, iskolák környezetvédő szakkörei, természet- és környezetvédő klubjai; GAIA Galéria: óvodák környezetvédelmi témájú rajzai, Szép és csúf a természetben – a Csemete Fotó Szakosztály képei, környezetvédelmi pályázat 1995. évi anyaga.

Fotó: Tésik Anila

Milyen tiszta az ön városa?

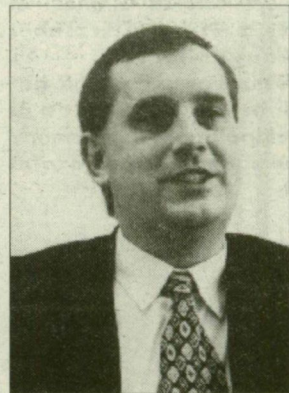
Bójtó Ágnes (diák): – Vásárhelyet tisztának tartom, ám vannak olyan utcák, melyeken nagyon sok szemetet szétszórtak az arra járók. A kukák környéke sokfelé nagyon rendetlen. Általában jellemző, hogy ugyan a helyén van a gyűjtő, de a lustábbja egyszerűen melléönti a szemetet, nem bele. A város parkjai általában tiszták, s az utcák is. Nincs nagy különbség a belváros és a peremkerületek útjainak, utcáinak képében. Az viszont igaz, hogy a Csúcsban, ahol lakom, nincs sok szemét a járdákon.

Ribizsár Péter (autószerelő-mester): – Koszos a város, nem látok egy takarítógépet sem. Vissza kellene állítani a régi utcaszöprőket, minden térnek, utcának legyen meg a maga felelőse. Valamikor ez olyan szépen működött, takarítók jártak mindenfelé. Más országokban, nagyvárosokban ezt meg tudják oldani, ott nem úgy értelmezik az emberi jogokat, hogy a közmunkásoknak tilos a söprút kézbe venni. Így Szegednél tízszerhosszra nagyobb városokat is megfelelően tisztán tudnak tartani.

Paraginé Vlasity Anikó (marketingmenedzser): – Szeretném meghívni a polgármester urat, hogy sétáljon át velem Újszegedre. Az új híd gyalogos lépcsőjén mennek fel, s már ott látszanának az elképesztő állapotok. Különböző az egész Tiszapart lehangoló, pedig sportolásra csábítónak kellene lennie, itt szeretnek kocogni az emberek. Az úszóházak környékéről már nem is érdemes beszélni, arrafelé inkább a narkósok vernek tanyát. Pedig lehetne takarítani, ráérő ember, közmunkás is akad bőven.

Marosvári Attila (alpolgármester): – Makó lehetne tisztább is. Nagyon kevés a zöld felület, és ezt a várost szeli át a 43-as út, mely füsttel és porral szennyez. A kertészet, melyet az önkormányzat létrehozott, folyamatosan tisztítja ki, hozza rendbe a város tereit – most épp a fürdő előtti parkot –; a 43-as utat pedig a nyáron muskátlikkal fogják szebbé tenni. Ehhez azonban mindannyiunk hozzájárulása szükséges. Nemcsak a belvárost, a többi városrészt is tisztán kell tartani.